

A kötetet a szolgáltatások és kiadványok részletes ismertetése mellett a hazai műszaki, gazdasági, építésügyi és tájékoztatási folyóiratok annotált jegyzéke egészíti ki.

Az építésügyi szakmai információs rendszer felépítésének, működésének, szolgáltatásainak átfogó ismertetésével az ÉTK hasznos kézikönyvet adott valamennyi tájékoztatási és építésügyi szakember kezébe, ugyanakkor lehetővé tette számunkra, hogy lemérjük azt a nagy fejlődést, amely a szolgáltatások körének bővítése, a szakemberek sokrétű igényének fokozott figyelembevételével, a gépesítés, valamint a hazai és nemzetközi kapcsolatok szélesítése terén az utóbbi években végbement.

Ferenczy Tamásné

INFORMATIKÁRÓL ÁLTALÁBAN

A kapcsolattervezésről

ZOLTÁN Imre tanulmánya: Az informatika és a public relations /1/ a két fogalom találkozásának törvényszerűségével foglalkozik, felveti a két fogalom egymásra utaltságát és megismerteti a public relations /PR/ alapelveivel. Mint minden újjal, a PR-rel is többször kell találkozunk, hogy azzal megbarátkozzunk. Az új tudományágnak is meg kell teremtenie a maga saját PR-jét ahhoz, hogy mindennapi munkánkban kivívja jogos helyét. A témával a Könyvtáros hasábjain is találkozhatunk /2, 3, 4/, sőt elfogadható magyar kifejezést is kapunk, a "kapcsolatszervezés" elnevezést, amellyel a továbbiakban mi is élni fogunk. ZIRCZ Péter meghatározásában a kapcsolatszervezés lényege, hogy nem a könyvtár egyik vagy másik részlegének elszigetelt akciója, hanem ezuttal a könyvtár egésze vállalkozik a közönségbizalom megszilárdítására. A kapcsolatszervezés állandó tevékenység, melynek eredményességét folyamatosan is figyelemmel kell kísérni. Lényegében a könyvtár és a társadalom kapcsolatának megjavítását célozza és a kettő kölcsönhatásban áll. A könyvtárnak kedvező közönséghangulatot kell teremtenie saját szolgáltatásai, termékei mellett. Sokféle és sokféle széttagozott, tervszerű akciók jellemzik. ZIRCZ Péter sajnálattal állapítja meg, hogy hazai szakirodalmunkban ennek alkalmazott módszertana még kevés. Valóban az említett magyar cikkeken kívül nem sok jele mutatkozik a téma iránti érdeklődésnek. Aktualitására világviszonylatban jellemző, hogy a svájci Nachrichten-Nouvelles-Notizie 1973. 6.számát /5/ egészében e témának szenteli.

---

* LADÓ János nyelvész a kapcsolattervezés vagy a közönségkapcsolat kifejezést javasolja. Ld.: TMT, 20.k. 8.sz. 1973.aug. p.611-614.

Ebben az esetben a könyvtárak multja hat visszahuzó erőként: hiszen évszázadokon át nem a nyilvánosságnak dolgoztak, inkább azt mondhatjuk, a nyilvánosság kizárásával működtek. Még ma sem ritka, hogy a könyvtár olvasóival előírások, szabályzatok közvetítésével érintkeznek csak. Ezeknek hivatalos nyelvezete, és tiltó hangvétele inkább elriasztja, mintsem közelebb hozná az olvasót.

A mai szemlélet azonban már az olvasót helyezi a könyvtári munka középpontjába. Az olvasók többségében pedig megvan az információéhség, éppen kielégítésének megkönnyítése a kapcsolatszervezés egyik feladata.

Addig is, míg hazai szakirodalmunkban bővebb adatokat kapunk a kapcsolatszervezés módszertanára, e munka megszervezéséhez némi utmutatást nyújt a zürichi Zentralbibliothek ez irányú tevékenysége. Bár ez ott sem tekinthet hosszú multra vissza. Az 1971 nyarán szervezett Informationsstelle működését a kapcsolatszervezés pontosabb körülhatárolása nélkül kezdte meg, a súlypontok magukból a feladatokból alakultak ki. A könyvtárak - ha más formában is - eddig is folytattak kapcsolatszervezést hagyományos eszközökkel: ilyeneknek tekinthetjük az évi jelentések közzétételét, könyvtárlátogatások szervezését, a könyvtárról megjelenő ismertetéseket, kiállításokat. A zürichi könyvtárban az Informationsstelle felállítására az indítékot furcsa módon az adta, hogy a nyitvatartási időt a sajtóban propagálták. Ezt követte egyéb, a könyvtárra vonatkozó adatok, anyagok sajtóközlésre alkalmas formába öntése, majd gondoskodni kellett arról, hogy ezek eljussanak a megfelelő helyre. Feladata lett a könyvtárról megjelent közlemények gyűjtése is.

A további lépés a közvetlen kapcsolatszervezés az olvasókkal. Ennek érdekében kidolgozták a könyvtárvezetés egységes programját.

Az Informationsstelle munkaterületének három fő iránya ma:

a közvetlen kapcsolatszervezés a felhasználóval;

az indirekt mód - a sajtó, a rádió és tévé útján;

az un. belülré irányuló kapcsolatszervezés, ami minden külső kapcsolatszervezés alapja.

A közvetlen kapcsolatszervezés

A könyvtár légköre döntően befolyásolja használóját. Az első benyomásokat meghatározza, hogyan mutatkozik be a könyvtár. Egyértelmű irányítás, feliratok az ajtókon, a használat feltételeinek világos megfogalmazása adják az első benyomásokat. A könyvtárat ismertető kiadvány már az előcsarnokban legyen kéznél. Az olvasók eligazítására a katalógusokban a keresést folyamat-diagrammal lehet ábrázolni. Arról se feledkezzünk meg, hogy a könyvtárnak meg kell ismernie használójának kívánságait is.

A könyvtárvezetés csak első lépcső a használat oktatására. Ezt előadások, szemináriumok követhetik. Lényegében ebbe a kategóriába tartoznak a kiállítások is és az ezekhez kapcsolódó egyéb tevékenység, mint a sajtótájékoztatás, katalógus a kiállításról, a látogatási statisztika heti értékelése, iskolák meghívása, kiállításvezetések stb.

Az indirekt módszer

a könyvtárról és feladatairól különböző jelentések, hírek útján tájékoztat. A hosszabb, terjedelmesebb tájékoztatókkal szemben inkább a rendszerességre kell helyezni a hangsúlyt, tehát a közvélemény figyelmét állandóan fel kell hívni a könyvtárra. Ajándékozásokról, hagyatékokról, érdekes beszerzésekről, kiállításokról stb. a sajtón keresztül is értesíteni kell a közönséget. A rendszeres rövid tájékoztatások mellett időnként nagyobb, lehetőleg képes riportokat is kell adni. Közvetlen kapcsolatot kell tartani a szerkesztőségekkel, vagy egy-egy újságíróval. A közvetlen kapcsolat már csak azért is hasznos, mert az újságíró más riportokkal kapcsolatban forrásként fordul az általa ismert könyvtárhoz.

A könyvtáron belüli kapcsolatszervezés

nélkül nem lehet meg a külső szervezés. A jó emberi kapcsolatok mellett a könyvtár munkatársainak tájékoztatása a könyvtárat érintő, aktuális belső és külső eseményekről szintén az Informationsstelle feladatai közé tartozik. A vertikális és horizontális információáramlás megszervezését célozzák a vezetői konferenciák, ezek jegyzőkönyveinek osztályonkénti megvitatása, továbbá a kölcsönös tájékoztatás a szakirodalomról és belső tájékoztató folyóirat kiadása.

A kapcsolatszervezés centralizálása lehetővé teszi, hogy a könyvtár munkatársai egy nyelven beszéljenek és egységes szemlélet alakuljon ki. A kifelé irányuló tájékoztatás és annak visszhangja egy helyre fut be, a visszhang szétsugárzása pedig a szemléletet alakítja.

A könyvtárról alkotott képet nem elsősorban állományának gazdagsága, feltártsága adja meg, hanem könyvtárosainak magatartása, segítőkészsége, tudása. A könyvtáros naprakész informáltsága ehhez éppúgy hozzátartozik, mint udvariassága.

I R O D A L O M

/1/ ZOLTÁN Imre: Az informatika és a public relations. = TMT, 20.k. 8.sz. 1973. p.545-555.

- /2/ ZIRCZ Péter: Dinamikus könyvtárak - dinamikus könyvtárügy. = Könyvtáros, 21.k. 5.sz. 1971. p.257-258.
- /3/ ZIRCZ Péter: Könyvtáraink és társadalmi környezetünk. = Könyvtáros, 23.k. 1.sz. 1973. p.3-6.
- /4/ BOZOKY Éva: A közvélemény-formálás új utjai. = Könyvtáros, 23.k. 3.sz. 1973. p.140-141.
- /5/ Die Öffentlichkeitsarbeit der Bibliotheken. = Nachrichten. Nouvelles. Notizie, 49.k. 6.sz. 1973. p.265-329.

Faragó Lászlóné

NEMZETKÖZI SZERVEZETEK

A nemzetközi kiadványcsere kézikönyve

Az UNESCO "Handbook on the exchange of publications" - A nemzetközi kiadványcsere kézikönyve - c. kiadványának revíziós munkacsoportja 1973. novemberben kétnapos megbeszélést tartott Bad Godesberg-ben, a Deutsche Forschungsgemeinschaft meghívására. A találkozó alkalmával megállapodtak egy szétküldendő kérdőív végleges szövegében, továbbá átvizsgálták a kézikönyv átdolgozandó fejezeteit. Az átdolgozott kiadás megjelentetését az UNESCO 1974-re tervezi.

/IPLA News, 1974. 47.sz. febr. p.11./

.o.

Jövőre 80 éves a FID

Legutóbbi dániai tanácsülésének határozata alapján a FID 80 éves fennállási jubileumát 1975-ben Brüsszelben fogják szimpóziум keretében megünnepelni. Bővebb részletek ezzel kapcsolatosan még nem ismertek.

/FID News Bulletin, 24.k. 5.sz. 1974. p.58./

.o.